

Υπόθεση C-454/20**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου****Ημερομηνία καταθέσεως:**

23 Σεπτεμβρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:Rayonen sad Lukovit (περιφερειακό δικαστήριο του Lukovit,
Βουλγαρία)**Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:**

23 Σεπτεμβρίου 2020

Εισαγγελική αρχή:

Rayonna prokuratura Lukovit

Κατηγορούμενος:

AZ

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Ποινική διαδικασία που κινήθηκε κατόπιν παραγγελίας της Rayonna prokuratura Lukovit (εισαγγελικής αρχής του Lukovit, Βουλγαρία), με την οποία προτείνεται να θεωρηθεί ένοχος ο κατηγορούμενος AZ για τη διάπραξη του αδικήματος του άρθρου 345, παράγραφος 2, του Nakazatelen Kodecks (ποινικού κώδικα, NK), λόγω του ότι οδηγούσε μηχανοκίνητο όχημα που δεν είχε ταξινομηθεί νόμιμα κατά παράβαση του άρθρου 140, παράγραφος 1, του Zakon za dvizhenieto po patishtata (νόμου περί οδικής κυκλοφορίας, ZDvP) και της Naredba No I-45 ot 24.3.2000 za registrirane, otchet, spirane ot dvizhenie i puskane v dvizhenie, vremenno otnemane, prekratyavane i vazctanovyavane na registratsiyata na motornite prevozi sredstva i remarketa, tegleni ot tyach i reda za predoctavyane na dani za registrirane patni prevozni sredstva (κανονιστικής αποφάσεως 1-45 της 24ης Μαρτίου 2020, περί ταξινομήσεως, δηλώσεως, ακινητοποιήσεως και θέσεως σε κυκλοφορία, αναστολής, λήξεως και ανανεώσεως της άδειας χρήσης μηχανοκίνητων οχημάτων και των ρυμουλκούμενων τους, καθώς και περί της διαδικασίας παροχής στοιχείων για τα ταξινομημένα μηχανοκίνητα οχήματα), στη συνέχεια δε ο κατηγορούμενος, βάσει του άρθρου 78a, παράγραφος 1, του

Nakazatelen Kodecks (ποινικού κώδικα), απαλλάχθηκε από την ποινική κατηγορία και του επιβλήθηκε διοικητική κύρωση.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως

Άρθρο 267, παράγραφος 2, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Αντιβαίνει στην αρχή της νομιμότητας όσον αφορά τις αξιόποινες πράξεις και τις ποινές εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει διοικητική και ποινική ευθύνη για την ίδια πράξη, ήτοι την οδήγηση μη νομίμως ταξινομημένου μηχανοκίνητου οχήματος, χωρίς να υπάρχουν κριτήρια που να καθιστούν δυνατό τον αντικειμενικό νομικό χαρακτηρισμό του προκαλούμενου κοινωνικού κινδύνου;
2. Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πρώτο ερώτημα: Ποιες εξουσίες διαθέτει το εθνικό δικαστήριο προκειμένου να διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή των αρχών του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης;
3. Αποτελεί επαρκή εγγύηση για τη μη αυθαίρετη εφαρμογή του νόμου η δικονομική δυνατότητα του δικαστηρίου να απαλλάξει πρόσωπο που κατηγορείται για διάπραξη αδικήματος επιβάλλοντάς του διοικητική ποινή;
4. Είναι συμβατή με την αρχή της αναλογικότητας, κατά την έννοια του άρθρου 49, παράγραφος 3, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η επιβολή ποινής φυλακίσεως έως ένα έτος για το αδίκημα της οδήγησης μη νομίμως ταξινομημένου μηχανοκίνητου οχήματος;

Νομικές διατάξεις και νομολογία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, άρθρο 5, παράγραφος 1

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, άρθρο 6, παράγραφος 3

Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 90 και άρθρο 91, παράγραφος 1, στοιχείο γ´

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 49

Οδηγία 2014/45/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, για τον περιοδικό τεχνικό έλεγχο των μηχανοκίνητων οχημάτων και των ρυμουλκούμενων τους και για την κατάργηση της οδηγίας 2009/40/ΕΚ

Οδηγία 2014/46/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/37/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τα έγγραφα κυκλοφορίας οχημάτων

Απόφαση της 3ης Μαΐου 2007, *Advocaten voor de Wereld* (C-303/05, EU:C:2007:261, σκέψεις 49 και 50)

Απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2019, *TC* (C-492/18 PPU, EU:C:2019:108, σκέψεις 59 και 60)

Εθνικές νομικές διατάξεις

Nakazatelen kodeks (ποινικός κώδικας, Βουλγαρία), άρθρο **345, παράγραφος 2**, το οποίο διέπει το αδίκημα της μεταφοράς και ορίζει ότι η ποινή της παραγράφου 1 [φυλάκιση ενός έτους ή χρηματική ποινή 500 έως 1 000 βουλγαρικών λέβια (BGN)] επιβάλλεται επίσης σε όποιον οδηγεί μηχανοκίνητο όχημα που δεν έχει ταξινομηθεί νομίμως, καθώς και **άρθρο 78a**, το οποίο τάσσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει κατηγορούμενο ενήλικα από την ποινική του ευθύνη και να του επιβάλλει διοικητική κύρωση.

Nakazatelen-protsesualen kodecks (κώδικας ποινικής δικονομίας): άρθρο **301, παράγραφος 1**, σχετικά με ζητήματα που το δικαστήριο αξιολογεί και επί των οποίων αποφαινεται στο πλαίσιο της εκδόσεως της αποφάσεώς του, καθώς και άρθρα **301, παράγραφος 4**, και **305, παράγραφος 6**, σχετικά με την επιβολή διοικητικής κυρώσεως.

Zakon za dvizhenieto po patishtata (νόμος περί οδικής κυκλοφορίας), **άρθρο 140, παράγραφος 1**, κατά το οποίο σε δημόσιες οδούς επιτρέπεται η κυκλοφορία μόνο των μηχανοκίνητων οχημάτων που έχουν ταξινομηθεί και φέρουν πινακίδες με αριθμό κυκλοφορίας οι οποίες έχουν τοποθετηθεί στα καθορισμένα σημεία και **παράγραφος 2**, κατά την οποία με κανονιστική απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία ταξινομήσεως, καθώς και **άρθρο 175, παράγραφος 3**, το οποίο προβλέπει ότι ο οδηγός μηχανοκίνητου οχήματος που δεν έχει ταξινομηθεί νόμιμα ή έχει μεν ταξινομηθεί αλλά δεν φέρει πινακίδα με αριθμό κυκλοφορίας τιμωρείται με ανάκληση του δικαιώματος οδήγησης μηχανοκίνητου οχήματος για διάστημα 6 έως 12 μηνών, καθώς και με διοικητική κύρωση.

Naredba No I-45 ot 24.03.2000 za registrirane, otchet, spirane ot dvizhenie i puskane v dvizhenie, vremenko otnemane, prekratyavane i vazctanovyavane na registratsiyata na motornite prevozi sredstva i remarketa, tegleni ot tyach i reda za predoctavyane na dani za registrirane patni prevozni sredstva (κανονιστική απόφαση 1-45 της 24ης Μαρτίου 2000, περί ταξινομήσεως, δηλώσεως, ακινητοποιήσεως και θέσεως σε κυκλοφορία, αναστολής, λήξεως και ανανεώσεως της άδειας χρήσης των μηχανοκίνητων οχημάτων και των ρυμουλκούμενων τους, καθώς και περί της διαδικασίας παροχής στοιχείων για τα ταξινομημένα μηχανοκίνητα οχήματα), **άρθρο 1, παράγραφος 1**, το οποίο

προβλέπει ότι με την εν λόγω κανονιστική απόφαση καθορίζονται οι όροι και η διαδικασία ταξινόμησης των μηχανοκίνητων οχημάτων που βρίσκονται στην κυριότητα βουλγαρικών φυσικών και νομικών προσώπων, και **παράγραφος 2**, η οποία ορίζει ότι η κανονιστική αυτή απόφαση έχει άμεση εφαρμογή και στους πολίτες της Ένωσης και στα μέλη των οικογενειών τους.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Στις 29 Μαΐου 2020 αστυνομικά όργανα σταμάτησαν στο πλαίσιο ελέγχου τον κατηγορούμενο AZ ο οποίος οδηγούσε μοτοσυκλέτα που δεν έφερε πινακίδα κυκλοφορίας. Κατόπιν ελέγχου που διενεργήθηκε στο σύστημα του Υπουργείου Εσωτερικών, διαπιστώθηκε ότι ο κατηγορούμενος δεν είχε το δικαίωμα να οδηγεί μηχανοκίνητο όχημα και ότι η μοτοσυκλέτα που οδηγούσε δεν είχε καταχωριστεί στην κεντρική βάση δεδομένων «Έλεγχος της οδικής κυκλοφορίας» του Υπουργείου Εσωτερικών.
- 2 Σε βάρος του AZ εκδόθηκαν δύο αποφάσεις περί διαπιστώσεως διοικητικής παραβάσεως, η μία εκ των οποίων αφορούσε το γεγονός ότι οδηγούσε μοτοσυκλέτα που δεν είχε ταξινομηθεί νόμιμα και δεν έφερε πινακίδα κυκλοφορίας, κατά παράβαση του άρθρου 140, παράγραφος 1, του Zakon za dnizhenieto po patishtata (νόμου περί οδικής κυκλοφορίας).
- 3 Επίσης, ασκήθηκε ποινική δίωξη με την ταχεία διαδικασία για παράβαση του άρθρου 345, παράγραφος 2, του Nakazatelen kodeks (ποινικού κώδικα).

Κύρια επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 4 Ο συνήγορος του κατηγορουμένου θεωρεί ότι η τελεσθείσα πράξη είναι διοικητική παράβαση και δεν αποτελεί ποινικό αδίκημα, λαμβανομένων υπόψη της πρόβλεψης για την κοινωνική ένταξη του κατηγορουμένου και του γεγονότος ότι αυτός δεν έχει ως τώρα καταδικαστεί στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας.
- 5 Η παραγγελία με την οποία κινήθηκε η ποινική διαδικασία δεν περιέχει ρητή θέση του εισαγγελέα ότι η τελεσθείσα στην περίπτωση αυτή πράξη είναι επικίνδυνη κοινωνικά σε βαθμό που αυτή να χαρακτηρίζεται ως ποινικό αδίκημα και όχι ως διοικητική παράβαση.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αποφάσεως περί παραπομπής

- 6 Από τις αιτιολογικές σκέψεις των οδηγιών 2014/45/ΕΕ και 2014/46/ΕΕ προκύπτει ότι το ρυθμιστικό καθεστώς ταξινόμησης οχημάτων και ελέγχων οδικής ασφάλειας αποτελεί μέρος των μέτρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποσκοπούν να διασφαλίσουν ότι τα οχήματα θα διατηρούνται καθ' όλη τη διάρκεια της χρήσης τους σε ασφαλή κατάσταση καθώς και ότι η άδεια χρήσης ενός οχήματος

μπορεί να ανασταλεί όταν το όχημα συνιστά άμεσο κίνδυνο για την οδική ασφάλεια.

- 7 Η πρώτη ταξινόμηση διασφαλίζει ότι η διοικητική αρχή έχει χορηγήσει άδεια για τη θέση του οχήματος σε κυκλοφορία. Η άδεια αυτή μπορεί να ανασταλεί αν η τεχνική κατάσταση [του οχήματος] συνιστά κίνδυνο για την [οδική] κυκλοφορία.
- 8 Οι διατάξεις αυτές μεταφέρθηκαν στο εσωτερικό δίκαιο της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας με τον Zakon za dvizhenieto po patishtata (νόμο περί οδικής κυκλοφορίας) και με την ανωτέρω κανονιστική απόφαση. Οι δύο αυτές νομοθετικές πράξεις προβλέπουν, ειδικότερα, τις προϋποθέσεις της πρώτης ταξινομήσεως, της ακινητοποιήσεως, της αναστολής και της αυτεπάγγελτης ακυρώσεως της άδειας.
- 9 Το εθνικό δίκαιο προβλέπει κυρώσεις σε περίπτωση παραβάσεως των διατάξεων περί μεταφοράς της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη. Όσον αφορά την «οδήγηση μη νομίμως ταξινομημένου μηχανοκίνητου οχήματος σε δημόσιες οδούς», προβλέπονται δύο είδη ευθύνης, μία διοικητική και μία ποινική.
- 10 Υπάρχει πλήρης σύμπτωση μεταξύ των στοιχείων που περιλαμβάνονται στις προϋποθέσεις της αντικειμενικής υπόστασης της διοικητικής παραβάσεως του άρθρου 175, παράγραφος 3, του Zakon za dvizhenieto po patishtata (νόμου περί οδικής κυκλοφορίας) και της αξιόποινης πράξεως περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο 345, παράγραφος 2, του Nakazatelen kodeks (ποινικού κώδικα).
- 11 Το εθνικό δίκαιο δεν προβλέπει ποια αντικειμενικά κριτήρια πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του βαθμού του προκαλούμενου κοινωνικού κινδύνου, βαθμού βάσει του οποίου μια συγκεκριμένη πράξη χαρακτηρίζεται ως διοικητική παράβαση ή ως ποινικό αδίκημα. Επίσης, δεν λαμβάνει υπόψη τις διάφορες περιπτώσεις από τις οποίες συνάγεται ότι η ταξινόμηση δεν είναι νόμιμη, ήτοι την έλλειψη πρώτης ταξινομήσεως, την αυτεπάγγελτη ακύρωση της άδειας χρήσης, την αναστολή της άδειας χρήσης λόγω τεχνικών ελλείψεων, τη λήξη της προσωρινής άδειας χρήσης κ.λπ.
- 12 Η έλλειψη σαφήνειας ως προς τις περιστάσεις που αυξάνουν τον κοινωνικό κίνδυνο σε τέτοιο βαθμό ώστε η πράξη να μην θεωρείται διοικητική παράβαση αλλά ποινικό αδίκημα οδηγεί τη νομολογία σε αποκλίνοσες μεταξύ τους αποφάσεις. Διακρίνονται τρεις κατηγορίες δικαστικών αποφάσεων: 1. εκείνες που υιοθετούν τις θέσεις της εισαγγελικής αρχής· 2. εκείνες στις οποίες τα δικαστήρια απαλλάσσουν τους κατηγορούμενους από το αδίκημα που τους προσάπτεται με το κατηγορητήριο, βασιζόμενα στην παραδοχή ότι δεν πρόκειται για ποινικό αδίκημα, αλλά για διοικητική παράβαση για την οποία επιβάλλεται σε βάρος των κατηγορουμένων η προβλεπόμενη από τον νόμο περί οδικής κυκλοφορίας ποινή· 3. εκείνες που αφορούν ένδικα μέσα κατά ποινικών αποφάσεων που εκδόθηκαν κατά τη συνοπτική διαδικασία με τις οποίες επιβάλλονται σε βάρος προσώπων διοικητικές κυρώσεις για τη διάπραξη διοικητικής παραβάσεως και οι οποίες είναι

γνωστό ότι έχουν εκδοθεί από την εισαγγελική αρχή μετά την παύση της ποινικής διώξεως.

- 13 Έχοντας υπόψη τις προαναφερθείσες εθνικές διατάξεις και την εθνική νομολογία, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς το αν το βουλγαρικό δίκαιο, το οποίο προβλέπει ποινική ευθύνη για την παράβαση της νομοθεσίας περί ταξινόμησης των μηχανοκίνητων οχημάτων, που αποτελεί μέρος της κοινής πολιτικής μεταφορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνάδει με την αρχή της νομιμότητας των αξιόποινων πράξεων και των ποινών, καθώς και με την απαίτηση περί αναλογικότητας.
- 14 Στην απόφαση της 3ης Μαΐου 2007, *Advocaten voor de Wereld* (C-303/05, EU:C:2007:261), το Δικαστήριο υπενθυμίζει με τις σκέψεις 49 και 50 ότι «η αρχή “ουδεμία ποινή άνευ νόμου” (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) αποτελεί μέρος των γενικών αρχών του δικαίου επί των οποίων έχουν θεμελιωθεί οι κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και ότι η εν λόγω αρχή καθιερώνεται με διάφορες διεθνείς συνθήκες και, ιδίως, με το άρθρο 7 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (βλ., επ’ αυτού, τις αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 1996, C-74/95 και C-129/95, X, Συλλογή 1996, σ. I-6609, σκέψη 25, και της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, *Dansk Rørindustri* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-5425, σκέψεις 215 έως 219). Σύμφωνα με την αρχή αυτή, ο νόμος πρέπει να ορίζει σαφώς τις αξιόποινες πράξεις και τις ποινές που τις κολάζουν. Η προϋπόθεση αυτή πληρούται όταν ο πολίτης μπορεί να γνωρίζει, με βάση το κείμενο της σχετικής διατάξεως και, εν ανάγκη, με τη βοήθεια της ερμηνείας που δίδεται στην εν λόγω διάταξη από τα δικαστήρια, ποιες πράξεις και παραλείψεις στοιχειοθετούν την ποινική ευθύνη του (βλ., μεταξύ άλλων, ΕΔΔΑ, απόφαση *Coëme* κ.λπ. κατά Βελγίου, της 22ας Ιουνίου 2000, *Recueil des arrêts και décisions*, 2000-VII, § 145)».
- 15 Το αιτούν δικαστήριο λαμβάνει επίσης υπόψη την ερμηνεία των απαιτήσεων όσον αφορά τη σαφήνεια και την προβλεψιμότητα που έθεσε το Δικαστήριο στις σκέψεις 59 και 60 της αποφάσεως της 12ης Φεβρουαρίου 2019, *TC* (C-492/18 PPU, EU:C:2019:108), κατά την οποία «ο σκοπός των εγγυήσεων υπέρ της ελευθερίας, όπως αυτές κατοχυρώνονται τόσο στο άρθρο 6 του Χάρτη όσο και στο άρθρο 5 της ΕΣΔΑ, συνίσταται κυρίως στην προστασία του ατόμου έναντι της αυθαιρεσίας. Επομένως, για να είναι σύμφωνη η εφαρμογή μέτρου στερητικού της ελευθερίας με τον σκοπό αυτό, πρέπει, ιδίως, να είναι απαλλαγμένη από κάθε στοιχείο κακοπιστίας ή αθέμιτων ενεργειών εκ μέρους των αρχών (απόφαση της 15ης Μαρτίου 2017, *Al Chodor*, C-528/15, EU:C:2017:213, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). [...] [H] κράτηση του καταζητούμενου προσώπου [...] συνιστά σοβαρή προσβολή του δικαιώματός του στην ελευθερία και [...] υπόκειται στην τήρηση αυστηρών εγγυήσεων, δηλαδή να στηρίζεται σε νομική βάση που να την δικαιολογεί, η οποία πρέπει να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις περί σαφήνειας, σαφήνειας και προσβασιμότητας, ούτως ώστε να αποτρέπεται κάθε κίνδυνος αυθαιρεσίας, όπως προκύπτει από τη σκέψη 58 της παρούσας αποφάσεως (πρβλ. απόφαση της 15ης Μαρτίου 2017, *Al*

Chodor, C-528/15, EU:C:2017:213, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία)».

- 16 Δεδομένου ότι μία από τις ποινές που προβλέπονται στο άρθρο 345, παράγραφος 2, του Nakazatelen kodeks (ποινικού κώδικα) είναι η στέρηση της ελευθερίας, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι πρέπει επίσης να τηρούνται τα κριτήρια της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όσον αφορά τη νομιμότητα κάθε στέρησης της ελευθερίας: η στέρηση της ελευθερίας να προβλέπεται από τον νόμο, το εθνικό δίκαιο να συμμορφώνεται με τις ποιοτικές απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως (να είναι επαρκώς προσδιορίσιμη και βέβαιη), η εφαρμογή του νόμου να είναι σύμφωνη με τις γενικές αρχές της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως και τα άτομα να προστατεύονται από την αυθαιρεσία.
- 17 Στην απόφαση Medvedyev κατά Γαλλίας, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου υπογραμμίζει ότι «το κριτήριο της νομιμότητας απαιτεί όλοι οι νόμοι να είναι επαρκώς συγκεκριμένοι ούτως ώστε να αποτρέπεται κάθε κίνδυνος αυθαιρεσίας και να παρέχεται στους πολίτες η δυνατότητα –εν ανάγκη, αφού λάβουν κατάλληλες συμβουλές– να προβλέπουν, σε εύλογο βαθμό και λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της κάθε περιπτώσεως, τις συνέπειες τις οποίες μπορεί να συνεπάγεται μια συγκεκριμένη πράξη».